

## NEKE OCENE OKTOBARSKOG RATA U SAD

Uticao i posledice poslednjeg arapsko-izraelskog rata, vođenog oktobra 1973. godine, ispoljavaju se, kako ceni R. Kramp,<sup>1</sup> u više prava- ca od kojih su neki od posebnog vojnog interesa i s razlogom zaslu- žuju ozbiljnu pažnju vojnih teore- tičara i starešina. O toku samog ra- ta i njegovim poukama napisani su, uostalom, mnogi članci u kojima se ukazuje da je on, osim čisto vojnih, imao i značajne političke, ekonom- ske i psihološke posledice, koje ta- kođe zaslužuju interesovanje voj- nih stručnjaka.

U današnjem složenom svetu — ističe R. Kramp na početku svog članka — nemoguće se više ogra- ničiti samo na vojnu strategiju. Iz- bori strategijskih rešenja i odluka oblikuju se u uslovima složene me- đunarodne politike, zbog čega ne postoji jasna demarkaciona linija između čisto vojnih i čisto politič- kih, ekonomskih i psiholoških či- nilaca. U ovom članku se daje oce- na uticaja i posledica četvrtog arap- sko-izraelskog rata na arapski svet, Izrael, Sovjetski Savez i Sjedinjene Američke Države, i to sa šireg voj- nopolitičkog stanovišta, sa ciljem da se pruži obimnija i sadržajnija predstava od one koja se obično do-

bija kada se stvari posmatraju i tu- mače samo sa čisto vojnostrategij- skog stanovišta.

Rat koji je počeo 6. oktobra 1973. u nekim krugovima se naziva još i »Jom Kipur rat« (u jevrejskom ver- skom kalendaru 6. oktobar se na- ziva »Jom Kipur« i smatra se za je- dan od najsvetijih praznika — pr. pr.). On je imao, i svakako će još dugo imati, veoma značajne posle- dice za Izrael, za arapski svet i za međunarodnu zajednicu u celini. Ako ništa drugo, taj rat je iznova aktuelizirao izuzetnu strategijsku važnost tog regiona i pokrenuo to- kove za mnogo toga što će se u bu- dućnosti odigrati u vezi sa regio- nalnim i međunarodnim odnosima.

Gledano istorijski, strategijska važnost Srednjeg istoka je bila us- ko povezivana sa njegovim geografskim položajem, a ponajpre sa ti- me što on predstavlja kopneni most između tri kontinenta, vođeni pro- laz između nekoliko mora i znača- jan vazdušni koridor u pravcu ist- ok — zapad. Relativno nov, ali snažan činilac na listi faktora koji doprinose strategijskoj važnosti tog regiona jesu izvanredno bogate re- zerve nafte i sve veća potražnja nafte u čitavom svetu.

Sigurno je još rano davati kraj- nje ocene o implikacijama oktobar- skog rata na Srednji istok i među- narodnu politiku, jer su posleratni

<sup>1</sup> »The October War: A Postwar Assessment«, potpukovnik Rodžer Kramp, »Military Review«, SAD, av- gust 1974.

procesu razvoja tek započeti i mnogo šta zavisi od toka pregovora između zainteresovanih strana. Ipak, i pored toga ima mnogo i onoga što se već može reći u pogledu eventualnih uticaja i posledica rata na sam region i međunarodnu zajednicu.

### *Uzroci rata*

Oktobarski rat vođen 1973. godine (četvrti arapsko-izraelski rat u poslednjih 25 godina) bio je rezultat izjalovljenja dugo očekivanih arapskih nada, a posebno nada Egipta. Autor ističe da je odluku da se krene u rat doneo sam predsednik Arapske Republike Egipta Anvar Sadat. Razočaran situacijom »ni rat — ni mir« predsednik Sadat se odlučio da privuče pažnju svetske javnosti na Srednji istok i da pokuša da ratom ostvari ono što se nije ostvarilo za šest godina kvazimira — da dođe do stvarnih pregovora koji bi doveli do povlačenja Izraela sa teritorija koje je okupirao 1967. godine. Zbog toga je oktobarski rat trebalo da bude politička i diplomatska, a i oružana borba, pri čemu je ova poslednja trebalo da bude samo katalizator za one prethodne.

Autor kaže da je predsednik Sadat zbog neuspeha posle 1967. na diplomatskom planu u rešavanju problema stekao čvrsto ubeđenje da Izrael ne želi da vrati bilo koji deo zauzete arapske teritorije, niti da su Sjedinjene Američke Države i Sovjetski Savez bili posebno nezadovoljni stanjem status kvoa sve dok je trajao prekid vatre. Sastanke na vrhu održane maja 1972. u Moskvi i juna 1973. u Vašingtonu Arapi su smatrali rasprodajom njihove stvari. Gledano iz Kaira, SAD i Sovjetski Savez su mogli da nas-

tave sa svojim naporima oko detanta, dok su se prećutno složili da zalede status kvo na Srednjem istoku. U međuvremenu, Izrael je postojano uređivao okupirane oblasti i tako konsolidovao držanje arapskih teritorija. Vreme nije išlo Arapima u korist. Dokle god je taj region ostajao miran, svet je sve brže zaboravljao da je Sinaj pripadao Egiptu, Golanski visovi Siriji, odnosno da su zapadna obala Jordana i istočni Jerusalim pod okupacijom Izraela.

Za Egipat i njegovog predsednika Sadata postojale su, izgleda, samo dve alternative: pomirenje s vremenski neodređenom okupacijom egipatskih teritorija od strane Izraela ili prihvatanje rizika vojne akcije kako bi se prekinulo stanje status kvoa. Da bi se to stanje osporilo, Arapi su morali da vode računa samo o tome da izbegnu ponovni odlučujući poraz na bojnopolju, pošto oni ulaskom u novi rat u političkom pogledu nisu mogli ništa da izgube. Bez obzira na motivaciju predsednika Sadata ili postavljene ciljeve u oktobarskom ratu, uticaj rata na taj region i na međunarodnu zajednicu je, možda, veći nego što je on zamišljao.

### *Uticaj na arapski svet*

Oktobarski rat je razbio mit, koji se držao još od izraelske brze pobe u ratu 1967, da su borački kvaliteti arapskog vojnika slabi. Zbog poniženja usled velikog poraza u šestodnevnom ratu psiha arapskog vojnika i uopšte arapskih naroda bila je ozbiljno oštećena. Mnogi su i zaboravili da su arapski ratnici nekad proneli islamsku veru preko polovine tadašnjeg civilizovanog sveta. Egipćani, ponosit narod koji je imao istoriju dugu pu-



nih šezdeset vekova, bili su odlučni da u 1973. godini povrate ponos, čast i samopouzdanje. I jedna od posledica rata vođenog u oktobru 1973. jeste, kako autor kaže, da su Arapi ponovo stekli ponos, poverenje i samopouzdanje. Oni su se uverili da Izraelci nisu nikakvi »nadjudi« i da nisu nepobedivi. To novostečeno poverenje može biti dobra zaloga u budućim pregovorima i mirnom razvoju regiona, jer se sada Arapi u odnosima sa Izraelom mogu postavljati potpuno ravnopravno. S druge strane, to novostečeno poverenje lako može u budućnosti biti onaj faktor koji će uticati da Arapi budu mnogo spremniji da se ponovo bore, razume se u koliko im to njihovi ciljevi i uslovi budu nalagali.

Za egipatskog predsednika Sadata taj rat je značio značajno povećanje lične vere i prestiža i u Egiptu, a i u ostalom arapskom svetu. Ulazak u rat za njega je značio i ispunjenje obećanja naciji koje je dao dve godine ranije, kada je 1971. godinu proglasio za »godinu odluke«. Mnogi razlozi su u tom periodu prinuđivali predsednika Sadata da odlaže rat sa Izraelom, pa je i zbog toga njegovo rukovođenje postalo predmet oštrog kritikovanja u samom Egiptu, a i van njega.

Egipatski uspeh u oktobarskom ratu je, navodi autor, ojačao Sadatovu poziciju u arapskom svetu. Arapski narodi, za koje se smatralo da su razjedinjeni, prikupili su se i udružili za vođenje savremenog rata, za efikasno ugrožavanje ekonomike industrijalizovanog sveta putem ograničavanja isporuke nafte i za odbacivanje dugo održavanih inhibicionih stega u pogledu mirnovnih razgovora s Izraelom — licem u lice. Egipat i Sadat su iz rata izašli s mnogo jačom i širom podrškom u koju valja ubrojati: iz-

mirenje sa Jordanom, jačanje veza sa zemljama bogatim naftom — Saudijskom Arabijom, Kuvajtom i šekikatima u Persijskom zalivu, kao i podršku većine zemalja iz Afrike. Ta velika podrška bila je od suštinskog značaja ne samo za vođenje rata već i za pregovore koji su usledili posle rata. Uspešno dezangazovanje s Izraelom dalje je jačalo Sadatov prestiž i uticaj i dalo mu jak mandat za pregovore s Izraelom u toku političke faze mirovne konferencije u Ženevi. Oslobađajući se onoga što ih je kočilo i sprečavalo da sednu za pregovarački sto i da licem u lice pregovaraju s Izraelcima, Egipćani su dokazali da su arapski lideri dovoljno jaki da iz tih pregovora izađu s prihvatljivim rezultatima. Međutim, za predsednika Sadata i novostvoreno arapsko jedinstvo velik ispit i iskušenje tek treba da dođu, s obzirom na to da se pokušava da se egipatski uspeh na Sinaju poveže sa mnogo težim ishodom oko Golanskih visova, sudbinom Palestinaca i Jerusalima.

Upotreba nafte kao, kako to autor kaže, političkog oruđa u poslednjoj fazi događaja na Srednjem istoku predstavljala je novu pretnju koja je imala sve izglede da se ispunji. Prvi zagovornik upotrebe nafte kao političkog oruđa bio je raniji predsednik Naser i još neki radikalni arapski lideri. Međutim, predsednik Naser i oni koji su ga podržavali nisu uspeli da ostvare saradnju i podršku koja je za takvu jednu akciju potrebna. A da bi ograničenje ili prekid isporuke nafte bili efikasni, bilo je potrebno aktivno učešće i Saudijske Arabije, pošto je ona najveći izvoznik nafte u svetu i zemlja koja raspolaže sa oko 25 odsto svetskih zaliha nafte. Kralj Fejsal je još od 1967. uporno odbijao ponavljane zahteve da se

nafta upotrebi kao instrument za arapsku stvar. On se čvrsto držao stava da se »nafta ne treba da meša sa politikom«. Otkuda odjednom takva promena Fejsalove politike u 1973. godini?

Prvo, valja se podsetiti, ističe R. Kramp, da je kralj Fejsal titularni lider muslimanske vere i čuvar muslimanskih svetih mesta i da je zbog toga veoma zainteresovan da se ističući Jerusolim vrati pod arapsku kontrolu. On je često isticao da bi želeo da se, pre nego što umre, još jednom pomoli u džamiji u Jerusolimu, pa je i iz tog razloga, prirodno, bio obavezan da podržava arapsku stvar protiv Izraela. Međutim, promena njegove politike nije usledila jedino zbog te obaveze koju je, na kraju, mogao ispuniti i pružanjem dopunske finansijske pomoći.

Drugi faktor koji je uticao na promenu Fejsalove politike i koji je, svakako, mnogo značajniji od prvog, jeste njegov napor da zadrži kontrolu u poslovima oko nafte. On se stalno pribojavao toga da bi neko drugi, a naročito Naser, mogao prisvojiti i zadržati pravo da odlučuje o tome kada i na koji način da se nafta upotrebi kao instrument politike arapske stvari. Odlaskom Nasera i nepojavljivanjem neke druge jake ličnosti u arapskom svetu kralj Fejsal se, nesumnjivo, osetio pozvanim i sigurnim u to da bi on mogao zadržati kontrolu nad situacijom i upravljati politikom upotrebe nafte na način koji bi koristio arapskoj stvari, a ne bi bio štetan za Saudijsku Arabiju.

Treći i, možda, najznačajniji faktor koji je uticao na promenu Fejsalove politike bio je ekonomske prirode. Nafta je godinama bila osnovni izvor prihoda Saudijske Arabije. U isto vreme, sav ostvareni prihod od nafte išao je na zadovo-

ljavanje potreba zemlje. Uz to je postojala stalna zebnja od toga da bi smanjenje proizvodnje ili isporuke nafte uticalo i na smanjenje prihoda, što bi štetno uticalo i na sam režim u Saudijskoj Arabiji. Ali, sve veća potražnja nafte u svetu dovela je u poslednjih nekoliko godina do povećanja proizvodnje i do podizanja cene nafte. To je toliko izmenilo situaciju da su se prihodi od nafte tako izvanredno povećali da su kralja Fejsala naveli na to da se prihvati nafte kao oruđa za arapsku stvar.

Tako se arapska strategija nafte počela da odvija u više pravaca: u pretnji da će se prekinuti proizvodnja nafte, čime bi se postojeći nedostatak nafte još više pogoršao; u povećanju cene nafte kako bi se smanjili finansijski gubici njenih proizvođača; u potpunoj zabrani isporuka nafte manjem broju zemalja koje su smatrane za neprijatelje arapske stvari, kao što su SAD i Holandija. Cilj svega toga je bio pritisak na zapadne zemlje koje uvoze arapsku naftu da prihvate politiku koja bi išla u korist arapske stvari.

Kriza nafte izazvana takvom arapskom strategijom značajno je uticala na međunarodnu politiku, što se vidi i iz činjenice da je većina vlada zapadnih zemalja brzo prihvatila poziciju koja je odgovarala njihovim ekonomskim interesima. Isto tako je i Japan, koji 75 odsto svog uvoza nafte ostvaruje sa zemljama Persijskog zaliva, brzo prihvatio novu proarapsku poziciju i tako se uvrstio u listu zemalja koje su dobile prvenstvo u isporuci nafte. Opasnost od ekonomskog haosa naterala je zapadnoevropske zemlje u delikatnu situaciju. Budući da su u velikoj zavisnosti od arapske nafte, one su morale da se odluče između dva rešenja: prvog



— davanja podrške SAD i njihovim naporima da snabdevaju i pomažu Izrael i, drugog — ograđivanja od bilo kakve aktivne uloge. Prihvatajući drugo rešenje, one su smatrale da će zaštititi svoje interese i osigurati snabdevanje arapskom naftom — bez nanošenja posebne štete Izraelu. Tako su pod pritiskom arapske nafte SAD ostale usamljene u svojoj čvrstoj podršci Izraelu.

Arapska strategija nafte nije dovela samo do političke podrške Zapada arapskoj stvari, već je izazvala i snažnu konkurenciju među zapadnim zemljama u njihovim naporima da obezbede čvrste ekonomske i političke veze s arapskim zemljama — sve sa ciljem da se osigura snabdevanje naftom. Zbog toga su neke od industrijski razvijenih zemalja počele da se nadmeću u tome koja će pre zaključiti bilateralne sporazume s arapskim zemljama i obezbediti im milione i milijarde dolara za tehničku opremu i razvoj različitih industrijskih grana. Značajno je da se to nadmetanje nije ograničilo samo na oblast civilne trgovine i industrije, već i na prodaju naoružanja.

Takvi bilateralni sporazumi na drastičan način su uticali i na sve aspekte srednjoročne vojnopoličke ravnoteže. Dok su ranije velike sile, kao glavni snabdevači oružjem, bile u stanju da održavaju prećutnu kontrolu nad isporukama oružja, saobrazno svojim međusobnim odnosima, sada je nastala nova situacija u kojoj više nije bilo čvrste politike koja bi postavljala meru u snabdevanju oružjem. Autor konstatuje da je ulaskom zapadnoevropskih prodavaca oružja u taj region dotadašnja prećutna američko-sovjetska kontrola nestala. Arapskim zemljama, bilo da su orijentisane proamerički ili prosovjetski, sada se pružila mogućnost da

slobodno nabavljaju oružje, i to van uticaja i domašaja velikih sila.

Svi napred navedeni faktori, uzeti zajedno, predstavljaju, kako ceni autor navedenog članka, početak nove ere u arapskom svetu. Nanoeno stečeno samopouzdanje Arapa, njihovo jedinstvo i ekonomska moć faktori su koji velikim silama služe kao determinante u procenama njihovih pozicija u tom regionu, ali, isto tako, utiču i na budućnost Izraela i čitav sklop međunarodnih političkih i ekonomskih odnosa.

### *Uticao na Izrael*

Izraelci su posle brze pobede u ratu vođenom 1967. godine počeli da veruju u teoriju da im vojna nadmoć i zauzete teritorije predstavljaju jak adut za odvratanje i odbijanje arapskog napada. Kod njih se u velikoj meri počelo da usađuje osećanje da mogu samo da sede na granicama zauzetih arapskih teritorija i čekaju Arape da ih mole za mir. Rat vođen oktobra 1973. u paramparčad je razbio i samu osnovu takvog shvatanja i verovanja. Posledice tog rata su za Izrael bile traumatske, dalekosežnije od posledica bilo kojeg od ranija tri arapsko-izraelska rata.

Ima mnogo faktora koji su doprineseli toj traumi: efikasnost upotrebe savremenog oružja od strane Arapa; cena rata koja je plaćena u krvi i materijalu; povećana izolacija Izraela kod zapadnoevropskih i afričkih zemalja; snaga arapske strategije nafte kao oruđa u politici; razbijanje teorije da su granice teritorija okupiranih u ratu 1967. pružale dobar stepen bezbednosti; oštra kritika u samom Izraelu u pogledu toga ko je i zašto kriv za sve to.

Arapci su u oktobarskom ratu 1973. imali, piše ovaj autor, inici-

jativu, i to delimično zbog toga što su Izraelci propustili da tačno procene arapske namere, a delimično zbog toga što se izraelsko rukovodstvo nije smelo prihvatiti agresivnih napada poput onih iz 1967. Izraelci tvrde da su im bile poznate arapske pripreme za rat i da su tih priprema bili svesni, ali da su ih smatrali mogućom arapskom varkom kako bi ih (Izraelce) primorali na skupu mobilizaciju u zemlji. U slučaju takve mobilizacije u zemlji Arapi su mogli i da ne preduzmu ratna dejstva, već samo da optuže Izrael da se priprema za novi rat i da povećava napetost situacije. Egipat i Sirija su ranije već izvodili slične varke i Izrael se sada nije smeo izlagati ekonomskim troškovima oko mobilizacije oružanih snaga za borbu koja i nije morala da usledi. Izrael se, istina, mogao prihvatiti alternativnog rešenja — preventivnog udara. Takvi udari, preduzeti sa ograničenim ciljem, predstavljali su tradicionalni izraelski odgovor na svaku ozbiljnu pretnju, ali je takav odgovor u postojećoj situaciji nosio u sebi i teške političke posledice. Izraelske pozicije u svetu počele su sve više da slabe i ograničeni preventivni udar mogao bi da izazove samo još jača neprijateljska osećanja prema njemu. Izraelsko rukovodstvo je stoga odlučilo da ovoga puta ne sme da dođe u pitanje ko je prekršio mir.

Prepuštajući tako inicijativu Arapima, Izrael se nadao da će zadržati kontrolu nad okupiranim arapskim teritorijama i da će još steći politički prestiž u svetu. Izraelci su, isto tako, bili sigurni u to da će početne arapske napade brzo slomiti i da će ih posle toga tući. Ovakav način rezonovanja uključivao je i visok stepen poverenja u sopstvenu vojnu nadmoć nad Arapima.

Već u samom početku ratnih dejstava Izrael je bio iznenađen visokim kvalitetom arapskih priprema. Bilo im je jasno da su Arapi ne samo smanjili razliku u opremljenosti i kvalitetu tehnike već i da su naučili da se bore u savremenom ratu. U ključnom periodu na početku rata Izraelu je bila oduzeta mogućnost da vodi ratna dejstva onako kako je on to najviše voleo — oklopni i manevarski rat sa brzim dejstvima i pokretima. Arapi su sada diktirali spori, organizovani rat, koji je tražio velike žrtve u ljudstvu i materijalu.

Taj rat iz oktobra 1973. godine, ističe dalje autor, s gledišta procene ljudskih i materijalnih žrtava podnetim u njemu bio je skuplji od svih ratova u arapsko-izraelskoj istoriji. Ti gubici su za Izrael bili posebno teški, veliki i ozbiljni. Istina, stvarni izraelski gubici su još uvek pokriveni velom tajne, ali se oni, bar kada je reč o krupnim borbenim sredstvima, procenjuju na oko 100 aviona, 800 oklopnih borbenih sredstava i 3 ratna broda; u ljudstvu se, pak, kreću negde oko 2.500 poginulih u borbama, što, s obzirom na to da je reč o tako kratkotrajnom ratu i o zemlji od svega tri miliona stanovnika, predstavlja značajne gubitke.

Pored velikih gubitaka u borbenom materijalu, potpuna mobilizacija četvrt miliona ljudi iz rezerve dovela je do ozbiljnih poremećaja u poljoprivrednoj i industrijskoj proizvodnji. Privreda je, dalje, poremećena i mobilizacijom teretnih vozila iz rezerve. Ukupni troškovi tog rata za Izrael procenjeni su na više od pet milijardi dolara, što je više od njegovog godišnjeg državnog budžeta. Da bi se pokrili ratni troškovi, izraelska vlada je morala da vrši preraspodelu državnog budžeta; da poveća napore u prikup-



ljanju sredstava putem takozvane Ujedinjene jevrejske pomoći; da pristupi prodaji ratnih obaveznica; da, radi zavođenja Prinudnog odbrambenog zajma, smanji dohotke za 7—12 odsto i da ukine svoju davno uvedenou novčanu pomoć za osnovne prehrambene artikle. Dok se za situaciju u Izraelu posle rata od 1967. može reći da je predstavljala ekonomski bum i prosperitet, sada je on bio suočen s vremenski neodređenim periodom ozbiljnih ekonomskih teškoća.

Pozicije Izraela na međunarodnom planu su se takođe pogoršale, umesto da se poboljšaju, kako je bilo zamišljeno. Odnosi afričkih zemalja prema Izraelu su doživeli ozbiljnu promenu, što se ogleda u činjenici da je većina afričkih zemalja prekinula odnose sa njim. To prekidanje odnosa se, uglavnom, objašnjavalo odbijanjem Izraela da se povuče s arapskih teritorija koje je okupirao u junskom ratu 1967. godine. Akcija zemalja je podržana u rezolucijama mnogih regionalnih organizacija, kao na primer Organizacije afričkog jedinstva i drugih. Reagovanje tih afričkih zemalja predstavljalo je ozbiljan udarac Izraelu i zbog toga što je podržavao razvoj nekih od tih zemalja.

Ni u evropskim zemljama Izrael nije doživeo bolju sudbinu. Evropska ekonomska zajednica je 6. novembra 1973. izglasala zajednički kominike kojim se Izrael poziva na povlačenje s okupiranih arapskih teritorija i priznavanje prava palestinskog narodu. Problem odnosa evropskih zemalja prema Izraelu povezan je i sa činjenicom da evropski saveznici SAD nisu bili voljni da dozvole upotrebu svojih vojnih instalacija i aerodroma za snabdevanje Izraela američkim vojnim materijalom u ratu. Prepuštajući Arapima inicijativu kako bi sebi

obezbedio političku podršku u svetu, Izrael nije potpuno procenio snagu arapske strategije zasnovanu na bogatstvu naftom i uticaj koji je ona imala na međunarodnom planu.

Najspecifičnija i najznačajnija posledica rata vođenog 1973. godine, kako ceni ovaj autor, ogleda se, možda, u odnosu između veličine teritorije i njene zaštite i bezbednosti. Odnos između izraelske potrebe za bezbednim granicama i povlačenje sa okupiranih teritorija predstavljao je ključnu tačku u izraelskoj unutrašnjoj politici i međunarodnim mirovnim naporima od 1967. godine. Rat iz 1973. pojačao je žestinu rasprava među Izraelcima o tome i doveo do ozbiljnog samoispitivanja. Za mnoge Izraelce rat je pokazao sav značaj faktora teritorije, pošto su se sve borbe odvijale na okupiranim teritorijama, daleko od glavnih centara zemlje, većine stanovništva i naselja. U isto vreme sve jače izbija na videlo i shvatanje da je bezbednost proizvod mnoštva faktora od kojih je geografski samo jedan od njih. Svim Izraelcima ne može, međutim, izmaći činjenica da su u ratu 1967, uz sve doratne »nesigurne« granice, postigli mnogo više nego u ratu 1973, kada su imali »idealne« granice. Posleratni pregovori ukazuju na to da će Izrael, upravo zbog rezultata rata vođenog 1973, morati da se na neki način, radi postizanja sigurne sopstvene egzistencije, saglasi sa arapskim zahtevima za povlačenje sa okupiranih teritorija. S tim u vezi on mora prvo u svojoj kući da raščisti s različitim stavovima u pogledu odnosa veličine teritorije i njene bezbednosti.

Na izraelske buduće stavove i držanje moraće, nesumnjivo, da utiče sve ono što se dogodilo i u oktobarskom ratu 1973. i posle njega.

Ako ti događaji budu uticali tako da se stari, kruti stavovi i pogledi razbiju i nestanu, onda će se, sigurno, pojaviti novi stavovi i pogledi koji će pružiti bolje izgleda za postizanje kompromisa i mira. Međutim, ako se na razvoj događaja bude i dalje gledalo na stari, kruti način, Izraelu će biti teško da se prilagodi novim odnosima i realnostima i lako je moguće da će se tada pojaviti i nova pogrešna shvatanja i stavovi.

### *Uticaj na Sovjetski Savez*

Egipat je, kao najveća i najuticajnija zemlja u arapskom svetu, bio u centru pažnje sovjetske politike na Srednjem istoku. Njegovo interesovanje za tu zemlju počelo je od 1955. godine kada su zapadne zemlje odbile da Egiptu prodaju oružje. Sovjetski Savez je, piše autor, brzo iskoristio tu šansu i velikim programima široke ekonomske i vojne pomoći sve više jačao veze s Egiptom. Čak i posle poraza u junskom ratu 1967. Egipat je ostao ključna zemlja sovjetske srednjoistočne politike. Posle tog rata Egipat, Sirija i Irak su prekinuli odnose sa SAD, optužujući ih za aktivnu vojnu ulogu na strani Izraela, i okrenule se Sovjetskom Savezu kao jedinom pouzdanom savezniku za arapsku stvar protiv Izraela.

Nešto kasnije, jula 1972, došlo je do poremećaja odnosa između Egipta i Sovjetskog Saveza i oni su se, u nešto hladnijem obliku, nastavili i posle toga. Ali kada je reč o snabdevanju i nabavci sovjetskog oružja od strane Egipta, može se reći da je ono i dalje nastavljeno. Egipat je, pripremajući se za rat 1973, dobio i veoma efikasna borbená sredstva od Sovjetskog Saveza.

Ne može se sa sigurnošću tvrditi, ističe dalje autor u članku, da li je i kakvu ulogu Sovjetski Savez imao u egipatskim pripremama za rat 1973. Svi su izgledi da on taj rat nije čak ni želeo na Srednjem istoku. Ne više tako čvrsti odnosi SSSR sa Egiptom, interes te velesile za očuvanje detanta sa Zapadom, opasnost od neposredne konfrontacije sa SAD i strah da bi Arapi u ratu mogli ponovo doživeti poraz — sve su to faktori koji govore da Sovjetski Savez nije aktivno i smišljeno uticao na arapsku inicijativu.

Međutim, sa početkom rata oktobra 1973. dve supersile su se, kaže autor, našle u njegovom vihoru, što je odmah izazvalo i političku krizu između te dve zemlje. Sovjetski Savez se našao u dilemi: kako da održi poverenje Arapa u to da on stoji iza njihove stvari i kako da održi poverenje druge supersile u pogledu detanta. Novi rat je pružio Sovjetskom Savezu mogućnost da ponovo zadobije poverenje Arapa i da povрати i ojača svoj uticaj.

Ne uraditi ništa u takvoj situaciji za SSSR je predstavljalo rizik da Arapi ponovo dožive poraz i da Sovjetski Savez još više izgubi uticaj i poverenje kod njih. S druge strane, ako Arapi budu imali uspeha u ratu, a Sovjetski Savez se bude držao suviše oprezno i pasivno — može dovesti do toga da on ne učestvuje u opštem arapskom uspehu i da tako izgubi šansu da povрати uticaj i poverenje. Bilo jedno ili drugo — ako sve to bude bez sovjetske pomoći i podrške — Moskva bi sigurno izgubila još više od uticaja na Srednjem istoku. Da bi rešio tu dilemu, Sovjetski Savez je odlučio da upućivanjem novih pošiljki oružja pomogne arapsku stvar.



Sovjetska zabrinutost u pogledu eventualnog arapskog poraza u ovom ratu jasno se ispoljila posle izraelskog opkoljavanja 3. egipatske armije, što se odigralo posle prekida vatre od 22. oktobra. To opkoljavanje i ozbiljna pretnja Kairu od strane izraelskih trupa stvorili su složenu situaciju i za Sovjetski Savez.

Ustezanje Egipta da se osloni samo na podršku Sovjetskog Saveza dalo je šansu Sjedinjenim Američkim Državama da se pojave kao glavni posrednik u pregovorima na Srednjem istoku. Tako je sve priznanje, kaže autor, za uspešno dezangažovanje egipatskih i izraelskih snaga i vraćanje Sueckog kanala Egiptu pripisano Sjedinjenim Američkim Državama. Obnovljeni su diplomatski odnosi između SAD i Egipta. Slična situacija se odigrala i na sirijskom frontu, gde je posredstvom SAD takođe došlo do privremenog dezangažovanja sirijsko-izraelskih snaga.

Za Sovjetski Savez se, s druge strane, može reći da je iz rata vođenog 1973. izvukao posrednu korist, i to samim tim što je u odnosima između SAD i zemalja zapadne Evrope došlo do izvesne napetosti. Politika tih zemalja se jasno ogradila od akcija SAD u oktobarskom ratu, što je, svakako, izazvalo izvesne pukotine u zapadnoj alijansi. Ako je sovjetski cilj bio da se razbije ta zapadna alijansa, onda je oktobarski rat na Srednjem istoku predstavljao povoljnu priliku da se mnoge zemlje koje sačinjavaju tu alijansu ohrabre u njihovim sve izraženijim tendencijama ka nezavisnoj politici i držanju. Krajnje zaključke o akcijama zemalja zapadne alijanse preduzetim u tom pravcu povodom ratnog sukoba na Srednjem istoku još nije moguće

tačno izvesti, pa se zasad ne može oceniti ni stepen štete od tih akcija po alijansu.

### *Uticaј na Sjedinjene Američke Države*

Sjedinjene Američke Države su bile, kao što je poznato, tesno povezane s Izraelom još od njegovog stvaranja, 1948. godine, posle čega su mu dugo godina pružale obilatnu moralnu i materijalnu pomoć. Te veze i podrška su poslednjih godina bile toliko jake da su znatno komplikovale i blokirale američku spoljnu politiku na Srednjem istoku.

Polarizacija odnosa u tom regionu naročito je došla do izražaja posle junskog rata 1967, kada su SAD postale glavni moralni i materijalni oslonac Izraela u njegovoj politici prema arapskim zemljama. S izbijanjem oktobarskog rata 1973. za SAD nije bilo druge alternative sem da nastavi s politikom jake podrške Izraelu. To se najbolje ogleda u brzom i masovnom upućivanju vojne opreme koja je, može se slobodno reći, spasla Izrael od potpunog poraza. Američki naponi da brzo i masovno snabdeju Izrael vojnom opremom negativno su uticali i na same SAD, i to u nekoliko pravaca.

Prvo, zadovoljenje izraelskih potreba zahtevalo je od SAD da prihvate smanjenje borbene spremnosti sopstvenih oružanih snaga. Iz američkih operativnih jedinica i ratnih rezervi prebačen je u Izrael veliki broj aviona, tenkova, artiljerijskih oruđa i borbenih vozila. Autor smatra da je to dovelo do situacije u kojoj SAD u tim trenucima nisu mogle ispuniti sve svoje obaveze prema drugim zemljama, tako da bi situacija za SAD, da se na nekoj drugoj neuralgičnoj tački u svetu

u tom trenutku pojavila neka druga slična kriza, bila izvanredno ozbiljna.

Drugo, zabrana isporuke nafte koja je usledila ubrzo posle izbijanja rata dovela je do zategnutih odnosa između SAD i zemalja zapadne Evrope i do najdubljih nesporednosti u NATO-savezu od njegovog osnivanja. O tome šta je sve iz toga proisteklo bilo je već reči u ovom članku, a autor R. Kramp u vezi s tim ističe da bi zemlje zapadne Evrope trebalo da shvate da bi duža pretnja i opasnost od rata većih razmera na Srednjem istoku značile, u isto vreme, i opasnost za redovno snabdevanje tih zemalja naftom. S druge strane, SAD bi trebalo da shvate potrebe i interese zapadnoevropskih zemalja prema Srednjem istoku, jer to neposredno utiče na ekonomsko stanje tih zemalja.

Treće, Srednji istok je za Sjedinjene Američke Države oduvek predstavljao dva posebna, izolovana bića, od kojih je u jednom, u kontekstu arapsko-izraelskog spora, gledao i tražio samo političke interese, a u drugom, u kontekstu nafte iz zemalja Persijskog zaliva, samo ekonomske interese. Veza između ta dva interesa za SAD je bila minimalna, a uticaj jednog interesa na drugi ograničen. Sada, posle oktobarskog rata, i Sjedinjenim Američkim Državama je postalo jasno da ta veza nije više sporna, jer je rat pokazao da arapske zemlje, kao veliki proizvođač nafte, umeju da veoma vešto koriste svoje zalihe nafte kao oruđe za postizanje vlastitih političkih ciljeva. Iako se bojkot SAD u pogledu snabdevanja naftom u sadašnjem trenutku nije pokazao kao kritičan, on se u budućnosti može pokazati kao veoma

ozbiljan i kritičan — ukoliko SAD ne pronađu alternativno rešenje za arapsku naftu.

Autor smatra da su SAD na Srednjem istoku pokazale sposobnost da uspešno sarađuju sa obe zaraćene strane, i to u vrlo složenim, osetljivim i napetim uslovima. Takvim delovanjem postiglo se da se Arapi i Jevreji dovedu licem u lice za pregovarački sto, i to prvi put posle 25 godina arapsko-izraelskih sukoba. Tom prilikom SAD, i pored slabljenja prijateljstva na nekim drugim stranama, nisu izgubile prijatelje na Srednjem istoku, kao što je to bio slučaj posle rata vođenog 1967. godine.

### *Prognoze za budućnost*

U sledećih nekoliko godina Srednji istok će, najverovatnije, postati glavna tačka međunarodne aktivnosti. Industrijalizovane zemlje na zapadu će, po mišljenju autora članka, stupiti u oštru međusobnu konkurenciju u pokušajima da obezbede maksimalnu naklonost arapskih zemalja proizvođača nafte. Radi toga će te zemlje zasuti vlade arapskih zemalja različitim programima tehničke, ekonomske i vojne pomoći. Sa prihvatanjem takvih programa i sa ulaskom zapadnoevropskih zemalja u taj region mogu se očekivati i promene odnosa i uticaja na Srednjem istoku.

Takvu situaciju će Sovjetski Savez, verovatno, tumačiti kao ugrožavanje sopstvenih interesa i uticaja, pa će i on, sa svoje strane, ponuditi slične programe pomoći. Malo je verovatno da će Sovjetski Savez tako lako otpisati Srednji istok sa svoje liste interesa, tako da će se i on uključiti u konkurentsku borbu za razne vrste pomoći i tako sačuvati uticaj u tom delu sveta.



Sjedinjene Američke Države će nastojati da pozitivne poene stečene posle oktobarskog rata ne samo održe već i povećaju i pojačaju. Izvesnu vodeću ulogu u iznalaženju trajnog mira na Srednjem istoku one će, svakako, i dalje zadržati.

Izrael, međutim, i dalje ostaje ključna strana u razvoju budućih odnosa na Srednjem istoku. S razvojem i jačanjem arapskih zemalja u ekonomskom, političkom i vojnom

pogledu Izrael će se, verovatno, osećati u težem položaju, više ugroženim, pa stoga postaje imperativno da se u tom regionu postigne mirovno rešenje, prihvatljivo za obe strane. Važan element u tom pravcu mogli bi biti naponi da se ne izgubi zamah započetog pozitivnog procesa smirivanja, koji, istina privremeno, može krenuti i u suprotnom, negativnom pravcu.

M. Đ.

## ZA NOVI STIL ODBRANE

Ugledni pariski list »Le monde« donosi polemički članak majora oklopnih jedinica Dominique Chavanat-a u kome se autor zalaže za slobodniju raspravu o problemima odbrane u Francuskoj.

U njemu, između ostalog, kaže da treba da se izmeni osnovni pristup ka problemu: umesto »mandarina« koji jednoj manjini tehno-krata rezerviše pravo da kreira doktrinu potrebno je utvrditi takav sistem rada kojim bi se u rasprave udružili svi tokovi vojne i »vanvojne« misli, koji će dati legitimno mesto idejama i aspiracijama mladih oficira i civila, kao i oponentima svih vrsta. Jednom reči, neophodno je da stil manihejstva, anatemisanja, žučnog polemisanja i osuda bude zamenjen novim stilom čiji je cilj da se razvije sposobnost razmišljanja, i to konfrontacijom mogućih rešenja.

Doduše, tokom poslednjih godina je odbrambeni sistem Francuske više puta podvrgnut kritici: služba u kadru, atomska bomba, politička uloga armije (unutarnji neprijatelj), prodaja oružja u inostranstvu i drugo, ali je većina vanvojnih predloga ostala »mrtvo slovo na papiru«. Kao da je politika imuna od grešaka, što je istorija konstantno demantovala. Što se, pak, tiče predloga koji bi poticali iznutra, iz

vojne strukture, takvi i ne postoje; toliko su duhovi inhibirani i inicijative »a priori« obeshrabrene.

Poslednji predsednički izbori su na svetlost dana izbacili neke činjenice:

a) 50% Francuza je voljno da brani jedno društvo koje bi bilo barem malo drukčije od postojećeg, ali i sredstvima drukčijim. Mišljenje druge polovine ne bi smelo da bude zanemareno;

b) vojni kadar je u 50% glasao za Miterana. Objavljivanje ovih podataka je iznenadilo one koji u armiji gledaju poslednje uporište jedne civilizacije koja je ugrožena. U svakom slučaju su time ohrabreni oni koji smatraju da armija ne sme da pripada ni jednom klanu ili partiji. Demantovani su oni koji veruju da bi francuska armija bila sposobna za nasilni udar »čileanskog« tipa.

Na prvom mestu je potrebno da se podstaknu na razmišljanje o problemima odbrane, i to ponajprije vojni kadrovi, a radi toga treba da bude omogućeno iznošenje ideja, čak uz rizik da se pri tome ispolje i subverzivne ideje, jer je taj rizik sigurno manji od onog koji donosi sadašnje ćutanje.

Treba stvoriti postojeane strukture (organizme) između vojnika i civila, između branilaca i kritičara oficijelne doktrine, koje će omogućiti istinski dijalog, gde bi svako mogao da obogati ili afirmiše svoje mišljenje suprotstavljajući se miš-

Prikaz članka Dominique Chavanat: »Pour un nouveau style de défense« Le Monde No 9163 od 2. jula 1974.



ljenju drugih. Jer u odsustvu takvog organizma stavovi se zamrzavaju, nijanse brišu i bogatstvo različitih pogleda se gubi. Reklo bi se da takve strukture već postoje: Institut za stratezijske studije (Institut d'études stratégiques), Fondacija za studije narodne odbrane (Fondation pour les études de défense nationale), Institut za visoke studije narodne odbrane (Institut des hautes études de la défense nationale), Više ratne škole (Ecoles Supérieures de guerre). Međutim, rad ovih organizama je dostupan samo eliti i ne izlazi iz zatvorenog kruga. Od strane civila, ili civilo-vojnika, ima malo šta da se pokaže: Institut za polemologiju (L'Institut de polémologie de Gaston Bouthoul), Univerzitetski centar za vojne i stratezijske studije (Le Centre Universitaire d'Etudes Militaires et Stratégiques de Pierre Dabiezies). Interesantne su to inicijative jer udružuju mlade ljude u razmišljanju o odbrani, ali, na žalost, izolovane.

Mladi kadrovi i regruti očekuju da budu rešeni brojni problemi čija nejasnoća čini Francuze kritički nastrojenim i otpornim prema sadašnjoj politici odbrane.

Na primer:

— Da li je apsurdno misliti da se jedan oružani sukob može pojaviti i u drugom nekom obliku, a ne samo u obliku jednog »klasičnog« rata, odnosno da će jedan napad spolja biti nadopunjen ozbiljnim nemirima unutar zemlje? Zar je u tim uslovima verovatno da nuklearno oružje aktivira predsednik republike koji je izabran sa svega 50% glasaova?

— Svi komentatori i političari priznaju da smo se opredelili za nuklearno oružje ne toliko zbog njegove vojne efikasnosti koliko radi političkog prestiža pred drugim zemljama. Da li je apsurdno zami-

šljati da bi, u geopolitičkom kontekstu 80-tih godina, uticaj Francuske u svetu i, sledstveno, njena bezbednost bili veći ako bi se ona, makar i unilateralno, odrekla nuklearnog naoružanja? Zar takvo ponašanje, oslonjeno na politiku unutrašnjih reformi, ne bi dovelo do obnove odbrambenog *duha* koji bi uveliko kompenzovao nedostatak nuklearne komponente?

— Zar jedina pretnja predstoji od »crvene strane«, sa Istoka? Ako je tako, zar nije opravdano da se ubrza stvaranje jednog istinski evropskog i koherentnog odbrambenog sistema, a da se ne čeka da najpre politička unija ugleda svet? Ako to nije slučaj, s kakvim pretnjama i s kojim protivnicima treba da se suočimo?

— Da li su naše kopnene, vazdušne i pomorske snage, kao i doktrina njihove upotrebe prilagođene uslovima u kojima bi se vodila savremena borba? Naše manevarske snage zamišljene su za borbu na otvorenom polju; da li su prilagođene rastućoj urbanizaciji koja je od zapadne Evrope napravila pravi lavirint naselja? Da li su naše snage za intervenciju sposobne da ispune svoju ulogu da zaštite francuske interese u vremenu kada i najmanja nerazvijena zemlja može da raspolaze najsavremenijim naoružanjem?

— Gde je granica između političkog protivnika i unutrašnjeg neprijatelja?

— U kojoj meri vojska može biti upotrebljena za očuvanje reda i porетка a da se situacija u celini (u vojsci i izvan nje) posle intervencije još više ne pogorša?

— Kako da se produži sa tehničkim i finansijskim naprezanjima, makar i skromnim, ako ih javno mnjenje ocenjuje kao preterane, pa čak beskorisne?

Lista ovakvih pitanja nije iscrpljena, ali može da navede na razmišljanje, na dijalog i studiju.

Treba konstatovati da, još od vremena kada je de Gol 1934. napisao »Vers l'armée de métier«, ni jedan oficir se nije usudio da se upusti u ozbiljniju polemiku čiji bi se zaključci makar i najmanje razilazili

sa oficijelnom doktrinom. Vojna misao je sklerozirana. Govori se da se Fondacija za studije narodne odbrane priprema za izdavanje dela velikih vojnih mislilaca, i to počevši sa Sun-Tse (500 godina pre naše ere)!

G. N.



## BUDUĆA ULOGA PEŠADIJE FRANCUSKIH OPERATIVNIH SNAGA

U poznatom francuskom vojnom časopisu »Francuske oružane snage«, od oktobra 1974. godine, objavljen je članak generala Galzija,<sup>1</sup> u kome on iznosi svoja razmatranja u vezi sa ovom temom. Iako se odnose na francusku pešadiju u sastavu operativnih snaga, njegova gledanja, naročito ona načelnog karaktera, mogu da budu interesantna i za naše čitaoce. Mada se sa autorovim stavovima ne moramo uvek i u svemu slagati, zanimljivo je da čitaoci vide kako se u francuskim oružanim snagama gleda na budućnost pešadije.

U okviru francuske opšte odbrambene politike, ističe autor na početku članka, vazduhoplovno-kopnene snage imaju zadatak da izvrše jedan značajan strategijski postupak kako bi primorale protivničko komandovanje da pokaže da je odlučilo da nastavi svoju agresiju preko one granice (»praga«) koju je Francuska odredila — preteći eventualnom upotrebom svog oružja odvrćanja.

Prema sadašnjoj francuskoj doktrini, taj strategijski postupak se sastoji u tome da se, ofanzivom koja bi se zasnivala na korišćenju taktičke nuklearne vatre, uništi izvestan broj neprijateljskih velikih je-

dinica, tako da on bude primoran da pristupi pregrupisanju svog borbenog poretka.

Postavlja se pitanje koja uloga može da pripadne pešadiji prilikom ove akcije, imajući u vidu evoluciju materijala, strukture jedinica i načina dejstva protivnika, vodeći takođe računa i o zemljištu na kome bi se mogle odvijati operacije.

Na osnovu pouka izvučenih iz poslednjih sukoba, ističe autor, i primenjujući na te pouke znatne korekcije koje nameće prisustvo nuklearno-biološko-hemijskog oružja na bojištu, izgleda da se, prilikom izvršenja nekih zadataka dodeljenih jedinicama manevarskih snaga, učešće pešadije znatno povećava, što nameće izvesna prilagođavanja u oblasti doktrine upotrebe, opreme i strukture jedinica ovog roda oružja.

Koje su to nove činjenice koje pešadiji povećavaju efikasnost, u kojem taktičkom kontekstu bi se to povećanje njene uloge moglo da manifestuje na bojištu, koje bi posledice to imalo u pogledu upotrebe, opreme i organizacije pešadijskih jedinica ubuduće — to su pitanja na koja autor pokušava da odgovori u ovom članku.

Nedavna evolucija naoružanja iz osnova je izmenila odnose snaga između pešaka i oklopnog sredstva. Do ovoga dolazi, očigledno, usled efekta dejstva protivtenkovskih

<sup>1</sup> *L'infanterie dans le corps de bataille: quel avenir?*, par le général G. Galzy, *Forces armées françaises*, Francuska, oktobar 1974. godine.

raketa, jednostavnosti njihove upotrebe, kao i izmene uslova u kojima se njihovi poslužiocci mogu naći.

U neprekidnoj borbi između zrna i oklopa, pojava kumulativnog punjenja 1944. god. je, kao što je poznato, označila odlučan zaokret. Opadanje brzine napredovanja armija u zapadnoj Evropi je, uostalom, vrlo značajno u tom pogledu: dok su 1940. god. oklopni korpusi Vermahta prelazili preko Francuske, od Ardena do Landa, prosečnom brzinom od oko 20 km na dan, francuska 1. armija se 1944. god., u strategijskim, taktičkim i moralnim uslovima skoro sličnim onima u kojima su ranije bili Nemci, kretala od Marselja ka Miluzu brzinom od oko 10 km dnevno. Štaviše, u isto doba, savezničkim armijama i 2. oklopnoj diviziji iskrčanim u Normandiji bilo je potrebno 120 dana da bi prešle odstojanje od 750 km koje odvajava Avranž od Strazbura (6 km dnevno). Osim toga, dva meseca je bilo potrebno jedinicama francuske 1. armije da bi stigle od Miluza do Nef-Brisaša, nekih 40 km (odnosno 0,7 km dnevno).

Autor je mišljenja da je do ovoga došlo, pored ostalog, i zbog pojave novih protivtenkovskih oruđa, male težine, lakih za rukovanje i veoma efikasnih. Prisiljavajući oklopne jedinice na sistematska dejstva prilikom neutralisanja ivica šuma i naseljenih mesta, odnosno primoravajući ih da se okruže pešacima koji su se iskricali sa svojih poluguseničara, protivtenkovska oruđa su svojim dejstvom, pored straha od mina, nametala operacijama ritam koji se već smatrao zastarelim.

Možda bi bilo potrebno, smatra autor, podsetiti se šta su vredela u to doba ova protivtenkovska oruđa. Projektil *Panzer faust*, na primer, raspolagao je, u to doba, zatrašujućim tehničkim karakteristi-

kama (njegova moć proboja bila je veća od debljine svih tada postojećih oklopa). On je zahtevao od pešaka-poslužioca hrabrost i neobičnu hladnokrvnost, jer je njegov koristan domet iznosio svega 25 m, pa je trebalo imati hrabrosti i čekati sa gađanjem dok se tenk ne približi na tako malo odstojanje; njegov način (sistem) nišanja je bio primitivan, tako da se nišandžija izlagao mogućnosti da bude otkriven pre nego što bi pogodio cilj. Najzad, i sama upotreba ovog projektila bila je neizvesna, čak i opasna — usled rizika od prevremene eksplozije.

Reaktivni protivtenkovski bacač (bazuka), u upotrebi kod savezničkih armija, bio je po mišljenju autora sigurniji, mada je i njegov domet iznosio samo 50—70 m, i to sa dosta smanjenom verovatnoćom pogadjanja; pored ostalog, njegova probojna moć je ponekad omanjivala kod deblje profilisanih oklopa.

Iz ovoga proizilazi, nastavlja autor svoja razmatranja, da iako je pojava kumulativnog punjenja na bojištu bila od velikog značaja, ono je u početku upotrebljavano u uslovima koji nisu omogućavali da se njime postigne maksimum taktičke efikasnosti.

U toku ovih 30 godina od završetka drugog svetskog rata izgrađeni su sistemi oruđa koji se zasnivaju na korišćenju dejstva kumulativnog punjenja, čija su koncepcija i upotreba takve da su osnovni problemi koji se postavljaju pred pešaka iz osnova izmenjeni.

Najpre je došlo do razvoja raketa sa samonavođenjem, vođenih pomoću žice ili — radija, ispaljivanih bilo sa vozila na gusenicama ili sa točkaša, bilo sa rampi običnih i lankih, čiji su domet i sigurnost pogadjanja davali njihovom poslužiocu



jednu veću protivtenkovsku moć, jednaku ili veću od moći topa.

Međutim, protivtenkovske rakete SS 10, SS 11, ili *Entac*, čija je efikasnost — ističe autor — dokazana i na poligonu za gađanje i na bojištu (u posljednjem arapsko-izraelskom sukobu), zahtevaju od poslužioca vrlo visok stepen obuke, što ovaj sistem oruđa čini vrlo skupim i osetljivim na gubitke u ljudstvu. Stoga su istraživanja bila orijentisana na uprošćavanje njihovog stavljanja u dejstvo. Taj cilj je sada ostvaren raketom *Milan* koju, sa jedne rampe prostije konstrukcije, postavljene na zemlji ili montirane na lakom vozilu, može da lansira jedan vrlo brzo obučeni poslužilac. Za vreme njenog lansiranja, on je potpuno zaklonjen zahvaljujući sistemu periskopskog nišanja, a verovatnoća njenog uspešnog po gađanja jednaka je, u najmanju ruku, onoj kod raketa prethodne generacije. Druga prednost ovog novog sistema oruđa leži u činjenici da je znatno skraćeno najmanje odstojanje sa koga je ova raketa efikasna.

Još rasprostranjeniji u naoružanju pešadije, po mišljenju autora, biće uskoro bacač raketa od 89 mm; jednostavne konstrukcije i lak za rukovanje, koji se lako upotrebljava u borbenim uslovima, on ima dve prednosti u odnosu na svog prethodnika, koje iz osnova menjaju uslove njegove upotrebe: a) do met mu je od 300 do 350 m i b) kratko trajanje leta njegove rakete. Potrebno je, ističe autor, malo поближе pogledati reagovanja jednog borca ukopanog u pojedinačnom zaklonu i suprotstavljenog grupi od 2 ili 3 tenka ili oklopnih vozila, praćenih iskrcanom pešadijom, da bi se shvatilo da će već sama činjenica što zna da može uništiti neprijatelja na odstojanju od 300 m, od-

nosno da može izbaciti dve rakete pre nego što mu neprijatelj priđe vrlo blizu, umnogome izmeniti njegovu držanje i udvostručiti njegovu efikasnost.

Osim toga, protivnikova pešadija, primorana da sidi sa vozila na 300 m od odbrambenog položaja, a ne više na 100 m, moraće da manevruje pre nego što ga napadne; pri tome, ona će biti izložena i vatri lakih oružja za jedno neuporedivo duže vreme od onog koje je njoj potrebno za juriš. Pešakova sposobnost odbrane od tenkova se, s obzirom na to da je u zaklonu, ne samo povećala već je duboko izmenjena u samoj svojoj suštini. Uz to, skraćivanje minimalnog dometa rakete pokrilo je prostor između polja dejstva rakete *Milan* i onog od novog bacača raketa *LRAC*. Na taj način, sav prostor ispred pešaka je sada tučen efikasnim projektilima, pa se može zaključiti, smatra autor, da je jedan od najakutnijih problema koji su se nametali pešacima tokom ovih poslednjih godina odsada rešen.

Zadatak francuskih operativnih snaga, koji se sastoji u uništavanju izvesnog broja protivnikovih velikih oklopnih jedinica, upoređen sa relativno malim finansijskim naporima namenjenim odbrani zemlje, a posebno sa opremom velikih kopnenih jedinica, nameće, po mišljenju autora, više nego ikada, obavezu stroge ekonomije sredstava prilikom sastava i upotrebe francuskih oružanih snaga. Bitno je da komandovanje raspolaže maksimalnom slobodom dejstva, tako da francuske oklopne jedinice budu angažovane u vreme i na pravcu gde će one moći da najefikasnije koriste efekte taktičke nuklearne vatre.

Raspolažući novom sposobnošću za protivtenkovsku borbu, francuska pešadija treba da omogućući da se

ovi zahtevi zadovolje bolje nego što je to do sada bio slučaj. Autor zatim razmatra koliko cena koštanja materijala utiče na izbor opreme oružanih snaga, naročito ako se to dovede u vezu sa efikasnošću koja se od te opreme očekuje. Tako, na primer, vrednost (cena) jednog tenka *AMX 30* iznosi isto koliko ukupna vrednost dvaju vozila za kretanje po svakom zemljištu (VTT), dveju raketa *Milan*, dvaju novih raketnih bacača (*LRAC*) i deset protivtenkovskih projektila za svako od ovih oruđa. U meri u kojoj će uslovi savremene borbe omogućiti upotrebu ovih sredstava, i ne poričući vrednost tenka kao osnovnog sredstva jedinica namenjenih za ofanzivna dejstva, autor smatra da su dvadesetak ljudi osposobljenih da poslužu ovu skupinu protivtenkovskog oruđa u stanju da unište više od dvadeset protivnikovih oklopnih sredstava angažovanih u napadu, dok ta sama skupina predstavlja cilj koji je teže uništiti klasičnim sredstvima nego jedan tenk.

Na planu taktičke upotrebe malih pešadijskih jedinica, jedna pešadijska četa od 3 voda, ojačana sa 3 odeljenja protivtenkovskih raketa *Milan* (po dve u odeljenju), može ispred sebe, na frontu od 1500 do 2000 m, a po dubini od 2000 do 2500 m, da obrazuje neprekidan sistem protivtenkovske vatre.

Ako neprijatelj želi da napadne položaj ove čete, on će — prema mišljenju autora članka — morati bilo da ga neutrališe ili uništi dejstvom NHB-sredstava ili jakim bombardovanjem avijacije, bilo da ga neutrališe za vreme svog nastupanja klasičnom artiljerijskom vatrom ili napadima iz vazduha u obliku bliske podrške. U slučaju nuklearnog, biološkog ili hemijskog napada, ili jakog bombardovanja avijacijom, ukopana pešadija je, kao što je po-

znato, manje ranjiva nego kada je u pokretu na otvorenom zemljištu, jer može, ako je imala vremena za to, da preduzme niz efikasnih mera radi ukopavanja i pojedinačne zaštite; to će od sada, tvrdi autor, biti obavezan postupak francuske motorizovane ili vazdušnodesantne pešadije, a isto tako i mehanizovane pešadije kada vodi borbu peške u okviru jednog kratkotrajnog odbrambenog zadatka. Pored toga, upotreba oruđa velike moći postaviće neprijatelju izvestan broj problema. Najpre, on će morati da tačno reperiše i bira svoje ciljeve jer ne može svuda da bude podjednako jak; ako svoja najmoćnija sredstva upotrebi protiv malih pešadijskih jedinica, ponavljanje udara ili njihova raspodela na mnoge ciljeve imaće za posledicu usporavanje njegovog napredovanja ili njegovo slabljenje. Najzad, ne treba izgubiti iz vida, napominje autor, da se evropska zona, gde se za sada nalazi eventualno vojište francuskih vojnih dejstava, sastoji vrlo velikim delom od prostranih pošumljenih oblasti, kao i da se u njoj nalaze mnogobrojna velika gradska naselja. Poznata je prednost koju takvo zemljište pruža pešadiji u borbi protiv oklopnih jedinica. Verovatno da agresor, razmatra dalje autor, ne bi tamo upotrebio sredstva masovnog razaranja koja bi, na stranu svaki humanitarni momenat, stvorila pred njim takve prepreke da bi francuske snage, zadužene da ga zaustave ili uspore njegovo napredovanje, čak i razbijene nastavile »posle smrti« da izvršavaju svoj zadatak — samom činjenicom što su neprijatelja naterale da upotrebi ova sredstva.

Protivnik može, prema tome, biti prinuđen da napadne pešadijske jedinice ne pribegavajući upotrebi svojih sredstava za masovno uni-



tavanje. On će tada morati da ih neutrališe tokom čitavog svog nastupanja klasičnom vatrom sa zemlje ili tačnom, neposrednom vatrom iz vazduha. Od vatre tih oruđa, pešadija, prikovana za zemlju na ivici šuma, varoši i sela, umeće već da se zaštiti. Osim toga, što se tiče napada iz vazduha sa male visine, borbe oko Kipura u poslednjem arapsko-izraelskom sukobu su, po mišljenju autora, jasno pokazale da je efikasnost nosećih protivavionskih raketa mnogo više porasla od efikasnosti raketa vazduh-zemlja.

Da bi neutralisao jednu jedinicu raspoređenu na prostoru od 30 do 50 hektara, dobro maskiranu i, u izvesnim slučajevima, dobro zaklonjenu, neprijatelj će morati da razvije pozadinsko obezbeđenje koje se ne slaže sa brzinom njegovog napredovanja koja se normalno očekuje. On će morati da svoju pešadiju iskrca veoma daleko od cilja, što će ga i usporiti, a ta pešadija, ako treba da više puta ponavlja ovo kretanje i iskrcavanje radi izvršenja zadatka, ostaće vrlo brzo bez daha.

U ovim uslovima, vodeći uz to računa o doktrini upotrebe francuskih oružanih snaga, autor smatra da će izvesni, manje ili više prostrani sektori, nepovoljni za ofanzivno angažovanje francuskih oklopnih sredstava, biti povereni pešadijskim jedinicama. Bilo bi samo neophodno da im se, u slučaju kada zadatak ovih jedinica predviđa izvođenje odbrambenih dejstava ograničenog trajanja, omogućí neophodno vreme za organizovanje njihove zaštite, i to njihovim dovođenjem na lice mesta 4—6 časova pre njihovog angažovanja. U svakom slučaju, njihovo dovođenje na položaj moralo bi da bude obezbeđeno bilo kopnenim putem na transporterima, bilo na vozilima za kretanje po

svakom zemljištu — ako se radi o prolaženju kroz zatrovane zone — bilo, pak, u hitnim slučajevima i kada je moguće, njihovim prebacivanjem helikopterima. Na većini zemljišta u Evropi prisustvo pešadije omogućilo bi da se francuske oklopne i mehanizovane jedinice rasterete potpuno, ili delimično, zadataka obezbeđenja (zaštite) ili zadržavanja koji im se ponekad dodeljuju. Tada bi ove jedinice mogle, bolje nego ranije, da budu rezervisane za odlučujuća dejstva.

Pored toga, ako je protivtenkovska sposobnost pešadije angažovane na pogodnom zemljištu dovoljna da u znatnoj meri uspori ritam protivtenkovskog napredovanja, komandovanju će biti omogućeno da izabere, pre nego što bi to bilo suviše kasno, mesto i vreme kada će stupiti u borbu. Raspoloživi izborom sredstava, mesta i vremena, ono će svakako moći da postigne najbolje efekte dejstva.

Radi se, dakle, o tome da se oklopne jedinice oslobode većine zadataka obezbeđenja manevra i slobode akcije u komandovanju. Stoga je potrebno raspolagati, na različitim nivoima, pešadijskim jedinicama sposobnim da neprijateljskim oklopnim jedinicama pruže dovoljno solidan otpor kako bi oslabile ritam njihovog napredovanja. Veličina i karakter ovih jedinica treba da odgovaraju potrebama koje se, u tom pogledu, mogu pojaviti na različitim nivoima.

Da bi procenio njihovu veličinu, autor članka pokušava da definiše jednu osnovnu jedinicu osposobljenu da izvrši ovaj zadatak, a da bi utvrdio njihov karakter, on razmatra karakteristike kojima će ove morati da raspolažu da bi mogle da budu uspešno angažovane.

Protivtenkovsko dejstvo, čiji je cilj da zaustavi i uništi neprijatelj-

ska oklopna sredstva na zemljišnom odseku dubine od 2 do 2,5 km, treba da se zasniva na efikasnoj vatri po čitavoj dubini ovog odseka, neprekidnoj i po vremenu i po prostoru. Tu vatru treba da omoguće delovi jedinice zaštićeni istovremeno od napada iz vazduha i od infiltracije ili juriša neprijateljskih pešadijskih delova.

Jedno protivtenkovsko odeljenje, naoružano sa dve protivtenkovske rakete *Milan* i dva raketna bacača *LRAC*, u stanju je, po mišljenju autora, da pruži duboku i neprekidnu protivtenkovsku vatru, pod pretpostavkom čak i izvesnog postotka gubitaka ili kvarova na sredstvima za lansiranje. Protivavionsku zaštitu ovog odeljenja od niskoletećih aviona treba da obezbedi jedna, ili bolje dve pav-rakete tipa *oeil rouge* (»crveno oko«) ili *SAM 7*. Brojno stanje od 18 do 20 ljudi, od kojih 2 ili 3 podoficira, pruža mogućnost ovom protivtenkovskom odeljenju da posluži je istovremeno sva ova oruđa, omogućujući mu ujedno da istraje, živi, pa i da se održi ako je izolovano. Ono se može, isto tako, za kraće vreme suprotstaviti — vatrom svog ličnog naoružanja i bombama — infiltriranim malim delovima pešadije.

Prema tipu jedinice kojoj pripada, ovo protivtenkovsko odeljenje se premešta sa svojim oruđima i municijom, koristeći dva vozila (spređa oklopljena) za kretanje po svakom zemljištu ili dva kamioneta. Ono se može takođe transportovati i sa dva laka — manevarska helikoptera.

Tri protivtenkovska odeljenja istog sastava obrazuju protivtenkovski vod pod komandom jednog oficira, čiji je pomoćnik iskusan podoficir. Protivtenkovski vodovi se mogu da grupišu, po dva ili tri,

i tada formiraju protivtenkovske čete različitog tipa, podešene prema nivou za koji su određene.

U slučaju da protivtenkovske čete treba da izvedu jednu akciju vrlo ograničenog trajanja, kojoj treba da usledi odvajanje od neprijatelja, protivtenkovski vodovi su osposobljeni — ističe autor — da budu angažovani i odvojeno (izolovano) ili u vezi sa izviđačkim oklopnim jedinicama. I obratno, ako se predviđa da njihova akcija traje duže vremena, protivtenkovske čete bi se morale da uključe u borbeni raspored pešadijskih četa, koje bi tada doprinele moći i neprekidnosti vatre protivtenkovskih četa, boljem obezbeđenju njihovog međuprostora i mogućnosti manevrovanja po dubini.

Razmatranje sastava i normi angažovanja jedne mehanizovane brigade omogućilo bi, po mišljenju autora, da se izvuče zaključak o organizaciji protivtenkovskih jedinica na tom nivou.

*Mehanizovana brigada* se angažuje, zavisno od svog zadatka, na frontu od 5 do 10 km. Njena uloga u okviru dejstva operativnih snaga, ističe autor, jeste da vodi borbu karakterističnu za pokretne snage, eksploatišući na jednom pravcu efekte taktičkog nuklearnog udara.

Kada sve francuske mehanizovane brigade budu opremljene, tvrdi autor, svaka od njih predstavljala bi jednu grupaciju oružanih snaga od osam eskadrona lakih tenkova, dva motorizovana eskadrona i četiri mehanizovane čete. Ne želeći da unapred nagađa kako će biti određen njen borbeni poredak po završnim opitima koji su još u toku, autor pretpostavlja da će mehanizovana brigada moći da angažuje u napadu dva uzastopna ešelona, od kojih bi svaki



sačinjavala 3—5 eskadrona lakih tenkova i 2 ili 3 motorizovana eskadrona ili 2 ili 3 mehanizovane čete.

U akcijama ove vrste, tenkovi će se angažovati na frontu od ukupno 4—5 km; no, pri tome postoji rizik da se stvori jedna praznina, gotovo iste dimenzije, u zoni dejstva više združene jedinice. S druge strane, ako se napredovanje tenkova odvija tako brzo kao što je to poželjno, ukazaće se vrlo brzo, po mišljenju autora, opasnosti (pretnje) u pozadini bokova drugog ešelona.

Borbeni raspored dveju mehanizovanih četa, ojačanih sa po jednim protivtenkovskim vodom, sastava kao što je već ranije rečeno, omogućio bi da se otklone ove opasnosti (pretnje) na frontu od 4 do 5 km. Da bi mogli da izvrše ove zadatke, protivtenkovski vodovi bi morali da budu opremljeni vozilima za kretanje po svakom zemljištu; oni bi mogli ili da budu grupisani u jednu homogenu protivtenkovsku jedinicu na nivou brigade, ili da ostanu razdeljeni po tenkovskim vodovima na nivou puka. Njihovo organsko pridavanje mehanizovanim četama, sa kojima bi oni mogli uspešno da dejstvuju prilikom angažovanja, je dosta rizično jer bi moglo da smanji gipkost upotrebe mehanizovanih četa.

Na nivou *divizije* problem se, kako ističe autor, postavlja na različit način, imajući u vidu zadatak koji se dodeljuje ovoj velikoj združenoj jedinici i sredstva kojima ona raspolaže. Imajući zadatak da uskladuje dejstva brigada koje eksploatišu nuklearnu vatru, divizija, se može posvetiti osnovnom manevru u pogledu dejstva snaga po pravcima. Raspolazući vazduhoplovnim snagama za izviđanje i transport, divizija može, smatra

autor, bolje od potčinjenih joj brigada, da preduhitri protivnikove akcije ili da brzo izvede udar u dubinu ili na bokove.

U tom okviru, dejstva koja bi divizija naredila jednoj protivtenkovskoj jedinici, a koja bi ona — po mišljenju autora — ekonomičnije izvršila nego mehanizovana brigada, imala bi najčešće za cilj njeno suprotstavljanje pretnji okolnih snaga, stvarnoj ili mogućoj. Trajanje tog suprotstavljanja moglo bi da bude duže ili kraće — zavisno od slučaja (zadatka): o bezbeđenje boka brigade koja eksploatiše uspeh, zaustavljanje protivnapada tenkova koji eksploatišu neprijateljev udar i prihvat potisnutih delova svojih snaga, veza između dveju brigada razdvojenih izvesnim međuprostorom, držanje polaznog položaja za napad koji mehanizovani delovi određeni za glavni udar još nisu dostigli.

Takve akcije na nivou divizije, ističe se u članku, mogle bi se angažovati na frontovima od 5 do 10 km. Relativna inercija snaga koje treba pokrenuti na tom nivou ima za posledicu da takva dejstva mogu dati efekte tek posle 2 ili 3 časa. Da bi ih mogao voditi, komandant divizije trebalo bi da raspolaže jednim pešadijskim pukom na vozilima za kretanje po svakom zemljištu ili na vozilima spreda oklopljenim, ili, u najgorem slučaju, na kamionetima; puk bi trebalo da bude obučen za izvođenje borbenih dejstava pomoću helikoptera. Ovaj puk bi trebalo da bude sastavljen od 3 pešadijske čete i 1 protivtenkovske čete od 3 voda, jer bi i ovde, kao i na nivou brigade, organsko pridavanje protivtenkovskih vodova pešadijskim četama išlo na štetu gipkosti upotrebe protivtenkovskih sredstava. Puk bi mogao dejstvovati bilo ne-

posredno pod komandom divizije, bilo — radi izvođenja neke ograničene akcije — pod nadležnošću jedne od brigada. U svakom slučaju, on bi omogućio da se smanji učešće brigada u uvodnim ili pomoćnim dejstvima i da se one sačuvaju za težište napada (glavni udar), što bi sasvim odgovaralo postavljenom cilju.

Što se tiče borbene upotrebe ovog puka, mogu se predvideti različiti načini njegovog angažovanja: puk bi mogao da bude ili unapred potpuno raspoređen na pravcu koji treba zaprečiti, ili, u hitnom slučaju, doveden na položaj sukcesivno po delovima. U ovom drugom slučaju bi prvi delovi protivtenkovskih jedinica bili prebačeni helikopterima iz sastava divizijske avio-grupe, eventualno pojačanim helikopterima korpusne avio-grupe, dok bi ostali delovi stigli kasnije kopnenim putem.

Potrebe za pešadijom na nivou korpusa (armijskog) su, po mišljenju autora, gotovo slične onima na nivou divizije. Međutim, one se ispoljavaju u jako različitim uslovima vremena i prostora.

Uzimajući u obzir ulogu koju ima korpus u manevru snaga, a posebno u pripremanju i iskorišćavanju taktičkog nuklearnog udara, zadaci koji se odnose na obezbeđivanje i slobodu akcije, u kojima će pešadija morati da pokaže svoju sposobnost suprotstavljanja napadima protivnikovih moćnih oklopnih grupacija, mogli bi da imaju za cilj:

a) obezbeđenje fronta korpusa u pokretu kako bi se omogućio njegov razvoj za borbu i njegovo deblušovanje sa jedne pogodne zone;

b) zauzimanje izvesnog broja tačaka na luku mostobrana prilikom forsiranja rečnog toka, ili na spolj-

noj ivici zone efekata — radi korišćenja efekata nuklearnog udara;

c) obezbeđenje boka neke velike operativne jedinice za vreme njenog eksploatisanja uspeha.

Ovi zadaci i topografska svojstva zona dejstva zahtevaju, po mišljenju autora, postojanje na nivou korpusa dovoljnog broja pešadijskih protivtenkovskih jedinica radi privremenog zaustavljanja ili usporavanja napada neprijateljskih oklopnih jedinica na frontu od oko 20 km, ojačanom prirodnim preprekama. Zavisno od slučaja, ove jedinice će dejstvovati same ili u zajednici sa izviđačkim oklopnim jedinicama, ili u sastavu pešadijskih četa. Manevar privremenog zaustavljanja mogao bi se odvijati, kako to autor zamišlja, oko dve veće otporne tačke udaljene oko 5 km od fronta, a međusobno razdvojene međuprostorom slične veličine. Manevar usporavanja neprijatelja bio bi izvođen na istoj širini fronta, duž dveju planinskih greda upravnih na front, udaljenih jedna od druge od 5 do 10 km. U oba slučaja, izviđačke oklopne jedinice i jedinice lake avijacije KoV-a dejstvovala bi, eventualno, u međuprostorima i na bokovima.

Da bi mogao da realizuje ovaj manevar, korpus bi — po mišljenju autora — morao da raspolaže barem sa dve protivtenkovske čete, od kojih bi svaka imala po tri voda od po dva protivtenkovska odeljenja. Nameće se pitanje gde bi se nalazile ove dve protivtenkovske čete. Jedno rešenje sastojalo bi se u tome da se po jedna protivtenkovska četa pridaje nekom od pešadijskih pukova u korpusu, mada ovo rešenje ne zadovoljava potpuno, jer mu, kako ističe autor, nedostaje gipkost manevra. U stvar, korpusna pešadija može da bu-



de angažovana i u borbenim dejstvima koja ne zahtevaju neku veliku protivtenkovsku sposobnost, kao što su: likvidiranje zaostalih otpora ili vazdušnodesantnih jedinica bačenih u pozadinu, obezbeđenje komunikacija, komandnih mesta, centara veze i pozadinskih delova; u svim ovim slučajevima pešadijski puk ne bi koristio sva svoja protivtenkovska sredstva. I obratno, mogu naići situacije kada bi korpus imao da angažuje protivtenkovske jedinice svoje pešadije uz vrlo ograničenu podršku udarne pešadije, kao, na primer: pri likom borbi u sastavu prethodnice, ili kratkotrajnih borbenih dejstava ispred ili na bokovima neke velike taktičke (operativne) jedinice. U nekim slučajevima, ističe autor članka, i pešadijske jedinice koje organski ne pripadaju francuskim operativnim snagama mogu da budu angažovane u sastavu korpusa, kao što su, na primer: alpinska brigada, vazdušnodesantne brigade, pešadijske jedinice ili izviđačke oklopne jedinice koje pripadaju snagama Teritorijalne odbrane. Međutim, vežbe u toku kojih je bila proučavana upotreba ovih jedinica pokazale su, tvrdi autor, da njihova protivtenkovska sposobnost, dovoljna, pa čak i preobilna kada je u pitanju izvršavanje njihovog normalnog zadatka u okviru Teritorijalne odbrane ili u prekomorskim borbenim dejstvima, ne dostiže potreban minimum kada se ove jedinice angažuju u okviru manevarskih snaga.

Iz svih ovih razloga proizlazi, ističe autor, da je korisnije na nivou korpusa predvideti jedan pešadijski protivtenkovski puk od 3 ili, još bolje, 4 čete sa kojima bi komandant korpusa mogao da ojačava protivtenkovske jedinice svojih pešadijskih pukova, organske ili

pridate, kojima je poverio jedan od ranije pomenutih zadataka obezbeđenja.

Takav sastav i raspored omogućio bi komandantu korpusa da, u zemljišnim rejonima nepovoljnim za dejstvo sopstvenih i neprijateljskih oklopnih jedinica, na frontu od nekih dvadesetak kilometara, rukovodi upornim i efikasnim odbrambenim dejstvima. Na taj način, on bi mogao da sačuva svoje mehanizovane jedinice za odlučujuć udar i da ih angažuje samo u vreme i na zemljištu koje najbolje odgovara njihovom načinu dejstva.

Radi premeštanja na bojištu, autor smatra da bi najbolje bilo da ovaj puk bude opremljen vozilima sprema oklopljenim ili, u nedostatku ovih, kamionetima. Razumljivo je da bi ovaj puk, radi izvođenja borbenih dejstava, trebalo da bude posebno obučen i za prebacivanje svojih jedinica helikopterima.

U vezi sa ovim svojim predlozima, autor članka se zatim zadržava na pitanju šta bi koštalo njihovo eventualno usvajanje u Francuskoj. Pri tome, on najpre iznosi svoje gledište u pogledu potrebnih ljudskih efekтива za njihovu realizaciju, a zatim razmatra njihovu materijalnu opremu.

Što se tiče ljudskih efekтива, uvođenje jednog pešadijskog puka na diviziju i jednog protivtenkovskog puka na korpus zahtevalo bi otvaranje velikog broja novih formacijskih mesta. Ukoliko okviru francuskog dugoročnog plana to ne bi dopuštali, autor predlaže, kao jedno od mogućnih rešenja, da se podigne borbeni vrednost pešadijskih pukova teritorijalnih snaga time što bi im se dala motorizacija, protivtenkovska i protivavionska sposobnost. Na taj način iščezlo bi, po njegovom mišljenju, veštačko

razdvajanje na »manevarske snage« i »snage Teritorijalne odbrane«, a dobile bi se »operativne snage«, sastavljene pretežno od mehanizovanih jedinica, namenjenih prvenstveno za odlučujuće dejstvo, kao i jedinica motorizovane pešadije jake protivtenkovske sposobnosti, kojima bi pripadalo, zavisno od slučaja i okolnosti, izvršavanje zadataka obezbeđenja, zadržavanja, kontrole i odbrane zona, posebno gradskih, kao i odbrane osetljivih tačaka.

Autor smatra da u pogledu materijalne opreme postoji više rešenja, a ona se odnose uglavnom na korišćenje već postojećeg stanja u francuskim motorizovanim jedinicama. Ma koje rešenje da bude prihvaćeno, ono će — po njegovom mišljenju — zahtevati izvesno finansijsko naprezanje Francuske.

Rekapitulacija omogućuje da se vidi sledeće: da bi zadaci povereni predloženim jedinicama u Francuskoj mogli da budu svi izvršeni, moralo bi se — po mišljenju autora — istovremeno angažovati 4 do 5 mehanizovanih brigada, koje se, uostalom, teško mogu da iskoriste za dejstva koja ne odgovaraju njihovim bitnim odlikama. Pod »najskupljom pretpostavkom«, predložena nova »dodatna pešadija« koštala bi, kako u pogledu ljudskih efekтива tako i opreme, koliko košta samo jedna od ovih mehanizo-

vanih brigada. Prema tome, povećanje efikasnosti koje se ovim putem daje operativnim snagama široko bi opravdalo ove finansijske napore.

U zaključku članka autor podvlači da će efikasnost i jednostavnost, koje je tehnički progres doneo protivtenkovskom naoružanju, u toku sledećih godina iz osnova izmeniti uslove borbe pešadije protiv oklopnih jedinica. Pešadija operativnih snaga, angažovana na zemljištu povoljnom za njeno dejstvo, biće u stanju da protivnikovim oklopnim jedinicama, oskudnim u pešadijskim jedinicama, ograniči slobodu dejstva i da im nametne pribegavanje masovnim podrškama, izazivajući na taj način znatno taktičko usporavanje njihovog napredovanja, koje ne može da ostane bez posledica na protivnikovu strategiju. Ona će biti u mogućnosti, smatra autor, da preuzme, zajedno sa izviđačkim oklopnim jedinicama i jedinicama lake avijacije KoV-a, veći broj zadataka koji se odnose na obezbeđenje manevra. Pešadija operativnih snaga prinudiće protivnika da rasipa dejstvo svojih najmoćnijih oruđa, dok će francuskom komandovanju omogućiti da sačuva svoja najsavremenija i najefikasnija sredstva za odlučujuće dejstvo.

V. H.